Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Arbaʿah ha-ṭurim

Ṭur Ḥoshen ha-mishpaṭ - hu ha-ṭur ha-3. me-arbaʿah ha-ṭurim

Yaʿaḳov ben Asher
רשא וב בקעי

Ṿin, 5573 = 1813

טע

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8729

Visual Library

דפרע ביומא דמשלי׳ וימני׳ וא"כ כי אמר נמי בסוף היו׳ פרעתיך תוך זמני נאמן במינו דפרעתיך היום ה"ה וכל זה לא איירי אלא בקובע זמן אבל בסתם הלואה אע"פי שזמנו יו׳ נאמן לומר פרעתיך בתוך שלשים יום דעביד איניש דפרע תוך ל׳ :

עט א האומר להבירו מנה לי בידך והלה או׳ להד"ם ובאן עדי׳ שהלוהו ופרעו הי"ב לפורעו (א) שכל האו׳ לא לויתי מוד׳ הוא שלא פרע והרי יש עדים שלוה ואע"פ שגם הם מעידין שפרע הואיל שבתוך כפירתו הוא מוד׳ שלא פרעהו הודאת בעל דין כך׳ ערים דמי לפיכך אם לאחר שפרע חזר ותבע את זה ואו׳ פרעתיך ב׳ פעמים אין משבעין אותו היסת על טענה זו שהרי הודה בב"ד שלא פרעו פעם אחרת מהלואה זו • ב כתב הר"י אבן מינאש מי שהודה בב"ד שחיי׳ להבירו מנה שהלוהו ואח"כ טוען ואו׳ שטעה בהודאתו כי זוכר הוא שפרעו והביא עדי׳ שפרעו אינו יכול לחזו׳ בו כיון שהודה בב"ד ולא עוד אלא אפי׳ אם יש בהעדאת עדי׳ דבר שיש לו זכות בו ודב׳ שיש לו בו חובה מקבלין מהם חובתו ולא זכותו כמו שמקבלין עדו׳ העדי׳ שלוה ואין מקבלין עדותן שפרע אבל הרמ"בם כתב מי שהודה בב"ד שחיי׳ לפלו׳ מנה ואח"כ אמר נזכרתי שפרעתי לו חוב זה שהודיתי והרי אלו עדי׳ עדות זו מועל׳ לו ועושי׳ על פיהם שהרי לא הכחיש עדותם ואינו כאו׳ לא לויתי משולם ובע"ה הכריע כדברי הרמ"ב • ג אמר לו מנה הלויתיך בפני פלו׳ ופלו׳ וא"ל להד"ם ובאו עדי׳ שמנה לו מנה אע"פ שלא ידעו אם דרך הלואה נתנם לו או דרך מתנה הוחזק כפרן ואם יטען אחר כך דרך מתנ׳ נתנם לי או אם׳ פרעתיו ג אח"כ אינו נאמן אבל אם טען תחלה אמת שקבלתי ממך מנה אבל במתנ׳ היה או בפרעון חובו נאמן כיון שאינו מכחיש העדים ונשבע היסת ונפט׳ ד ואם הבמין לו עדים מבחוץ ושמעו שנתנם לו דרך הלואה וטען זה להד"מ ודאי הוחזק כפרן על פי העדים אבל אם טוען אני לא קבלתי ממנו אלא בפרעון שלי ומפני שלא הייתי יכול להוציא ממנו הודיתי לו כל מה שאמ׳ כדי להוציא חובי ולא חששתי להודות לו שהיה דרך הלואה כיון שלא ראיתי עדים טענתו טענה ונשבע היסת ונפטר • ה אמר לו מנה לי בידך וא"ל להד"ם ועדים מעידים שהלוהו וחזר ואמר פרעתיך הוחזק כפרן לאותו ממון ודוקא לאותו ממון הוחזק

לא מיכפת לן בהסות סהדותא וכו׳ ואע"פ דמיפסר לפרש דברין דבתומר לא לויתי מעול׳ סס אבל באומ׳ לויתי ופרעתי לא פליג הר"י ן׳ מינאש מכל מקום מתוך דברי בעל התרומות שם נראה בהדיא דאפילו באומר לויתי ופרעתי סס :

אבל הרמ"בם כ׳ מי שהודה בב"ד וכולי ס"ו מטוען ונטען וכ׳ כ"י דברים מליעה שהרם"בא והר"ן תמהו על דברי הרמ"בם וסתריך שם ועיין במגיד משנה בם׳ סמ׳ : ומ"ש דבריו שבעל התרומות הסכיים כדברי הרמ"בם בשעה שמכר כתב דבסתברא כווקיים ועיין בהרי"בם סימן מ"ב : ב כתב מהריק בשורש ס"ם מין הדם נאמן לומר טעיתי אפילו בדליכא מנו ועיין בתשובות שכותב על פנקסו נאמן לומר טעיתי אפילו בדליכא מנו ועיין בתשובות הר"אם כלל ס"ט סי׳ י"ז (ויהוא לקמן סי׳ קכו ועי"ל בדין זה) אמר נ לו מנה שלויתיך בפני פלו׳ ופלו׳ וכו׳ ס׳ שבועת הסעדות (דף לד) יעיב רב המנונא קמיס דרב יהודה ויעיב רב יהודה וקא מיבעיא ליס מנה מניתי לך בפני פלו׳ ופלו׳ ועדים רואים אותו מנחון מאי ס"ל רב המנונא והלא מה טוען אי לא׳ם הוחזק כפרן אי אמר אין מקלי ודידי מקלי כי אתי עדים מאי הוי וכתב הרא"ש אי דאמר לה הוחזק כפרן ונעי לפלו׳ ואפילו אי הדר אמר מתנ׳ הואי אי מירעון הוה אסיים מייב לי כיון שכפר והוחזק כפרן בעדים גם מהיכן תו לגיעור טענה אחרת ואי אמר מתנה הואי כי אתו עדים מאי הוי גם הוא מודה שמנה לו מנה והעדים אינם יודעים אי הלוהו הואי או מתנה הואי וכן הלכתא וכן פסק הרמ"בם ס"ו מטוען : ד וכתב בעל התרומות בשער י׳ דאפילו בעדות מיוחדת כגון שראה הוחזק כפרן ואחר מהלוו זה ואין רואה זה אם אי אמר לה הוחזק כפרן הר"ב הרמ"בם ומכח דכי אילטריכא לאכפוי עדות מיוחדת בדיני ממונות היינו בגוונא דאסיא דשבועות דעדים רואים אותו מנחון : ומ"ש ד דבריו ואם הכמין לו עדים מנחון וכו׳ אפשר הוא שהאי מיגיר דדב המנונא דמ"כ לא מהיכון לומ׳ אין מקלי ודידי מקלי אלא משום שאין העדים יודעים אי הלוהו הואי אבל מיכא מעדים מעידים הלוהו הוא הוי ג׳ הו לא מהיכון לומ׳ אין מקלי ודידי אבל אם טוען אני לא הקלתי ממנו וכו׳ כ"כ בעל התרומה בשער י"ח דאסי אסתברא וסגיא לדבר : ה אמר לו מנה לי בידך וכולו מרא קמא דמליגא׳ (דף יז) אמר רבא ב"ל הנא ס"ר יוחנן אמר לאמירו מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעידים לאותו שיש לו והוא ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו שגון

(א) ע"ל סי׳ ל"ח סוחזק בכפרן ע"ם אלא אם כן מגיעו לכרך דברי הרמ"ב׳ אי מסורס ואם"ל טען פרעתי ג אבריא דיגלי מהרמ"ם ובתב עוד ד אם נ"מ דאף הרמ"ב׳ נמ קמאר . אלא כפשטן מפרשו קודי מקלי אבדי׳ אבל אם נאמר עדים אפשר׳ דאינו לא מהיכון . ולא מבמע בן מהרהבי ס׳ אלו מכוסי דף מ"ל ע"ג וכ"כ לקמן בסי׳ זו ועי"ל סימן ס׳ ועיין בכנ"מ סי׳ פ"ג :

(ב) ועי"ל סימן ס"ל דברי הרמ"ב׳ אי מסורס ואם"ל טען פרעתי ג אבריא דיגלי מהרמ"ם ובתב עוד ד אם נ"מ דאף הרמ"ב׳ נמ קמאר . אלא כפשטן מפרשו קודי מקלי אבדי׳ אבל אם נאמר עדים אפשר׳ דאינו לא מהיכון . ולא מבמע בן מהרהבי ס׳ אלו מכוסי דף מ"ל ע"ג וכ"כ לקמן בסי׳ זו ועי"ל סימן ס׳ ועיין בכנ"מ סי׳ פ"ג :

חשן המשפט הלכות טוען ונטען עט

(א) וכ"פ הרמב"ם פ"ח די"מ ה' קנ"פ פ"ח.
(ב) וזלא כתבו' ע' כל הנמצאי' פ"ח דף ס"ל דסמוך לפיו סיפן ע"ם דפסקו דלדיך פטורים
(ג) ונהסכי' הרא"ש סימן נח' פטורים עליו בגלי פסולי מוכי' דאון ופסק דהוזקק כפרן עליו זו על נב מבטרו' מחוצי' בל דאון ע"ש.
(ד) ובגר בתנאי בקנסיל ג' מבדלי ריש פ' חזק' פנתי' מוכר"ם חזק' דאון מנין ופסק בטעמון חבורים בל בטעמון חבורים בל בסקרמטון בסוף תבתן ספרים גודי קוד' מנגה' בל חנלי פתחנו ליך בנים מבלגם בדתבון ונפסק בטעים לחמעון בנגד דאון נחמד יוכל תבכו תמ"ב תוס' בחמנן לוי דוקה ביבי לבם' תחמ' בדגדי דאון בדוכבי תבתן תוכבי לבד נאכסי לגו ע"ד בגנו מבתנלי סיה בגנו ופטיב בסמעון יכול נחזר ולגזר בעיכי בסי בדאון לגזר' לגזר' בגדוב ולא דמי לגת לפתרון בל בתוכר לא בדתבי בלוב' ולא בתחבנ' ריש לגי' מעיכי בגנו דבתבי דבלגי בתם דבוכים' בל בגמו ובוכלים בגמ"ד בגמ' בעים לדי מבגמ"ב בלן לבכי בין לבגנה בחיים' בין לו בחנלי' לגים ולא בחנלי' בלים ולא בגים בל בגמו לגים לגמי בגיכי ובעים בגמ"ד בגמ' בגים בגמ"ב בלן לבכי בין לבגנה בחיים' בין לו בחנלי' לג

באתם עדי שלא לזה אבל אם אמר שפרע אחר כן נאמן
וה"ר יונה כתב אפי' כפר חוץ לבית דין אינו נאמן לומר אחר כן
פרעתי ובעל התרומה רחילק ט וכת אם תבעו מנה והשיב אין לך
בידי כלום או שקר אתה דובר והלך זה והביא עדים שהפקיד
אצלו או שהלוהו בפניהם ואומר הנתבע כן הוא אבל החזרתי
לו פקדונו אופרעתי חובו לא הוחזק כפרן שהרי מתקן דיבורו
אבל אם אחר הועדאת עדים אומר פרעתי אחרי
שטענת אין לך בידי כלום הוחזק כפרן שהרי הודה שטענתו
היתה דרך לה"דם וכ"ש אם שאלוהו בית דין קודם שבאו עדים
מה רצונו לומר באין לך בידי כלום ופיר' שדעתו לא היו דברים
מעולם שהוחזק כפרן אמר לו מנה לי בידך ואמ' ליה הן ולמחר
אמר נתתיו לך נשבע היסת ונפטר אבל אם אמר לו משלם לא
היה לך בידי הוחזק כפרן שכבר הודה שהיה לו בידו והוראתו
כמאה עדים דמי אבל אם אמר לו אין לך בידי סתם לא הוחזק
כפרן שיכול לתקן דבריו הראשוני' ולומ' אין לך בידי דקאמינא
שהרי פרעתי לך ואינו סותר בזה דבריו הראשונים ורב האי
כתב שלשון אין לך בידי כמו לא היו דברים מעולם ולפי זה לא
היה יכול לחזור ולתקן דבריו וא"א הר"אש ז"ל כתב כסברא
הראשונה: י אמר ליה מנה הלויתיך בצד עמוד פלו' ואל"ל
אידך לא עברתי בצד עמוד פלו' מעולם ובאו עדים שראוהו
שעבר בצדו אבל לא ראו שהלוהו לא הוחזק כפרן ונאמן לו' אין
עברתי ולא לויתי' או לויתי' ופרעתי דמילת' דלא רמי על' דאינש
אמר ולאו אורעתיה: יא וכן אם אמר פרעתיך בפני פלו' ופלו'
ואתו פלו' ופלו' ואמרו לה"דם וחזר ואמר לו פרעתיך בפני אחרים
או ביני לבינך לא הוחזק כפרן ונאמן אלא שלכתחלה צריך
לברר דבריו כדפרישית לעיל בסימן ע': יב אבל אם אמר לו
פרעתיך מנה בסחורה פלונית שסכומה כך וכך והבי' עדים שלא
היתה שוה כל כך ותובע ממנו המותר וחזר וטוען פרעתיך או
באותה סחורה או בדבר אחר הוחזק כפרן שבני אדם נותנים
דעתם לזכור סכום השער לפיכך אם הודה לו המלוה שנטל
הימנו אותה סחורה אלא שלא נפרע ממנו הכל לפי שלא היתה
שוה דמי כל החוב אינו נאמן לומר פרעתי לך המותר אחר
כך ונוט' מה שנשאר לו מן החוב בלא שבועה. יג מי שנתחייב
בב"ד בין אמרו צא חן לו בין אמרו חייב אתה ליתן לו ויצא
ואמר פרעתי נאמן בשבועת היסת לפיכך אם בא הזכאי לב"ד
ושאל מב"ד שיכתבו לו פסק דין שזה נתחייב לו כך וכך אין
כותבין לו דשמא פרעו ויבא לגבות ממנו פעם שנית בפסק דין
שכתבו לו: יד וכ' הרמב"ם לפיכך בקיאי הדעת שבספרד כשיודה
כלו בפני ב"ד או כשיתחיי' שבוע' בב"ד או המלוה לפני אותו ב"ד
הוו עלי עדים שלא יפרע לי או שלא ישבע לי אלא בפני עדים.
(ע) טו במה דברים אמורים דציית דינא אבל אם יוצא מלפני
ב"ד בסרבנות ושמתהוהו אינו נאמן לומר פרעתי וגובה אפילו
ממשעבדי שכל העומד בדין והוא מסרב כמלוה בשטר דמי
לפי שיש לו קול לפיכך כותבין

עדים אפי' בטענתו סרלפונים סוחזק כפרן וסוב לא יסיס נאמן: וכתב עוד שאם
טען בפתפסר עמו על המסכון בסך יהוש פס"ם וסוא סטעם סטוא נאמן בסבועת
סיסת: הובן נמי אפי' סכמיסוסו עדים וכו' כבר כתבתי בסמוך סכ כתבו סרי"ף
וסרא"ם בפרק קמא דמציעא וסרמ"בם בפ"ן מטוען ונפרק חזקת אמרינן דסיכא
דאמתעי מילי מברתי ולא טען ואתא לבי
דינא וטען לב"ע מוחר וטוען וכת סרא"ם
אפי' סוחר כל דברין סרלפם ומי' מאי טעמא
עביד מיניס דלא מנגלי טענתי' אלא בבית
דין וכת' סרא"ם עוד אבל אם סוה בפני
עדים ואמר אלא אתם עידי ואתקן לאו
כל כמינו' לסתו' קודאתו אלא ס"ל לאתוק
בשאמר אתם עידי אלא סוה ליה לסטיב
לא תתבונתי אלא לסטנות בך עכ"ל
וא"כ מ"ם ואומר זה אתם עידי לאו דוקא
דס"ם נמ אפי' אתקן בשאמר אלא אתם עידי
ורמ"בם כתב אם טען אפי' בפני עדים
מון לבית דין חייב אפי לבלו ענכ סרי
סודם בו וטוב אינו יכול לכסות בך עכ"ל
וכן כתב בעל התרומות בשער מ"ב בשם
סר"אבד: וכמה שאמר רבי' ומס חזר
ואמר פרעתי קודם לכן אינו נאמן אבל
אם אמ' פרעתיך אח"כ נאמן אלא סוחזק
בפרן כיון שלא כפר בבית דין וכולי כבר
כתבתי בסמוך שכן כתב בעל התרומו'
בשער מ"ב: ומה שאמר בשם סרב
רבי' יונה שאפי' כפר חוץ לב"ד אינו נאמן
לומר אח"כ פרעתי:

ט ומ"ש ובעל התרומות מילא
וכתב תבעו מנה וסשיב
אין לך בידי כלום וכו' בשער י"ב
וכתב שכן דעת הרמ"בם בפ"ן מס' טוען:
וכתב ס"ם שאם דברים שאינם
ומתוך מה שכתבתי יתבאר לך שאין
דברי רבי' מכוונים כראוי שמשאם לשונו
ברא' דב' מחלוקת בדבר שבלא קנייתא
וס"ל יונה ובעל התרומות ואני כתבתי
דשבלא קנייתא סיא דעת בעל התרומו'
ועוד דאין מחלוקת שבלא קנייתא וס"ל
יונה עניין נמה שכתב' אח"כ שבעל התרומ'
מילא דשבלא קנייתא וס"ל יונה פליגי
בכפר חוץ לב"ד ואמר בפירוש לא לויתי
אם נאמן לומר פרעתי אח"כ ומ"ם שבעל
התרומות מילא הוא לענין שאומר בב"ד
אין לך בידי כלום אם משמעותו לשל"מ
ולא יוכל לתקן דיבורו ולו' שמילות דבריו
אאין לו בידו כלום אפי' שבב' פרעו לו אם
לא יוכל לתקן דבריו ובך ס"ל לרבי' לכתוב
אמר דברי ס"ל יונה ומיכא דתבעו מנה
ושמיבו אין לך בידי כלום או שקר אתה
דובר אי סוי כאומר לשל"מ או לא בזה
מילא בעל התרומות וכתב אם שלא בזה
וסבו' עדי' שסבפי' אנלו או שסלוסו בפנים'
ואמ' שנתב' כן סוא אבל אחזרתי לו פקדונו
או פרעתי לו מוכו לא הוחזק כפרן שסרי
מתקן דיבורו אבל אם אמר עדים שעדים
אומר פרעתי אמר שטענתי וכו' הוחזק כפרן.
ולקמן בסמוך כתב רבי' דעת הר"אם
ודעת רבי' שאיי בתומר אין לך בידי אי סוי כאומר לשל"מ
בידך וכולי מסכים ס' שבועת הדיינין (דף לח) מנה לי בידך אמר לו כן למחר אמר
לו תוכל לי כתתיו לך שטור אין לך בידי חייב וכתב הר"אם פרש"י כגון שאומ'
לחבו לומר שפירש דבריו ואמר אין לך בידי מעולם אבל אם אומר אתם אין לך
בידי לא הוחזק כפרן דמלי לומיר אין לך בידי עתה קאמינא שהרי פרעתיו לך
ומתקיין דבוריס ואינו סותר דבריו שלאחזוניס עכ"ל. ורבי' שאיי מפרש דאפי' לא
אמר אלא אין לך בידי חייב דאין לך בידי מעמע אין לך בידי מעולם: ועיין בגמקי
יוסף ריש בתרא: והמרדכי בפרק קמא דמציעא כתב כדברי רבי' שאיי ואינו נראה
לי אלא כדברי הרא"ש ז"ל ומיי' המסתב' טעמים (ח): י אמר לו מנה שלויתיך
בצד עמוד פלו' וכו' מעשה שם (דף לד): יא וכן אם אמר לו פרעתיך בפני
פלו' ופלו' וכו' נ"ל מעשה שם (דמע) ואסיק דבא כל מילתא דלא דמיא עליה דאינש
לאו אדעתי' וכתוב בהגה אפילו דלא דמיא עליה דאינש סיינו כיון שלא סיה חייב
לפרעו בעדים אבל אם סיה אומר ודאי בפניכ' פרעתי ולא ביני לבינו סוחזק כפרן
ורבי' בדוק מסרן יון אומר דגם בזה לא סוחזק כפרן כי אמא שעדים שבאו כיון שלא
סיה צריך לעדות ועיין סי' ע' כי אם בתבתי דין זה דמילתא דלא דמיא וכו' סוא דוקא בדליכא
לא קאמר דבינו מאיר אלא בפנים שבתעלמו

(ח) ועיין מגילי סלק דע"ג דף מ"ג ומרדכי פ"ק דכתובות מל ה' בפי' שופן מנא לו ליתן ומפני לאומר לו ליתן מס יוחי' מס אתם עדי' שבעלו אמר' אמר' ר' יוחנן מנין שהעדים נאמנים לומר לו ליתן ת"ל אמר לו אמר לו לאמר לו ליתן ולא אמר לו ליתן ולא אמר לו ליתן ולא א

לדין בפני ב"ד עלמו ולמר לסם ב"ד מים מלו' מתם מחיב וכתבו
פסק דינם ונתנום לני מזכה בדין דלכך כתבוהו ומסרוהו בידו כדי שלא יסת
הלם כמנן לומר מרעתי דלם לכודיע לסיכן הדין מוסם סרי בבר ממרוהו לבעלי
דינים אבל אם אירע שמקבלי טענות כתבו לדיין אחד ושלח הדיין הבריו בכתב
בסת מוחם מסר"ם ולכל הסירופים דבר
פטוט אחם הפסק דין בידי הנתבע בסוה
כתבן לומר מרעתי לכ"ע עכ"ל ועיין
בדברי רבי' סי' ל"ט: (י) התובע
מחבירו מנה וטעיב הלם אינו יודע
ומייבוהו ב"ד שבועה ואחר שילא מב"ד
אמר לויתי ופרעתי ברור הוא שהו' נתנן
אחר"ם שאחר שהיו שבועה לא סודם שלא
לוס ושלא מרע ומר אל שבחם אביה ולא
אמרו אינו יכול לחזור ולטענו מיכרתי
אלא לבני עדות אבל לא בבעל דבר ולא
עוד אלא אפי' כפר בב"ד ואמר לא לויתי
ותוזר ואמר לויתי ופרעתי נתנן בעבנו
דאי בעי עומד בטענתו אלא לו' ואין לך
מנו יותר הטו' אמנו ולא אמרו שהוחזק
כפרן ואינו נתנן לומר לויתי ופרעתי
אלא כשבאו עדים קודם שחזר ואמר
לויתי ופרעתי דכיון שבאו קודם שהוחזק
כפרן הם לו אינו כלום לא הוחזק כפרן על
מי עלמו דהאמרינן במלינא ועונר בב"ד
הוחזק כפרן עכ"ל הרב"ם בה בתרו':

פ א כ' טוען בפני ב"ד טענה וכו' פ'
הוחזק(דלא)זה מו' הרקע זה אל הבוחה הם
חוזר אל אבוחה אחי לויתי פחדי דאבחה'
סי' ואחי לויתי אחדי אל הכלם אני חזק ואינו
רוצי לחיי לדאיתי עודי חזק' אדר ד' אסוה
דאיתי עודי חזקה לאיתך אין דאבחה
הים וזבחה ענך ואחי דאמיר לך דאבחה
דאמיכנא עלם דאבחה טוען ומוזר
וטוען אי אין חוזר וטוען עולא אם' טוען
ומוזר וטוען ומכדרני אמרי אין חוז' וטוען
ועודם עולא הים בא"ל אל אבוחי ולא
אל אבוחי' דאינו חוזר וטוען ואחא ואינו
אחי בי דיב' ולא טען ולא אחא מחברתי וטען
אינו חוזר וטוען מ"ט טענחא אמרוה
ועודו ומרדני הים לא אחא אמרוה
אחא אבי אבי ב"ש
בלי:

(ג) ובדיב"ם פה
ר"ל ב"ים ל"ד
לבחות הטענו
בדי אבא יוכל
לחזור ולטענו:
(ד) ובשדרבי ריש
חזקת הבתים
תבוי בנו ובי"ם
א' הו' כ"ע דאמרי
אם הוחזק ואח"
לחזר בדיני ובי"ם
ב"ה הוחזק ואח"
לויתי ואחזר ואח"
אמר לויתי ופרעתי
אם הוחזק
אמר לויתי ופרעתי
אם הוחזק
אמר לויתי ופרעתי
אם הוחזק